

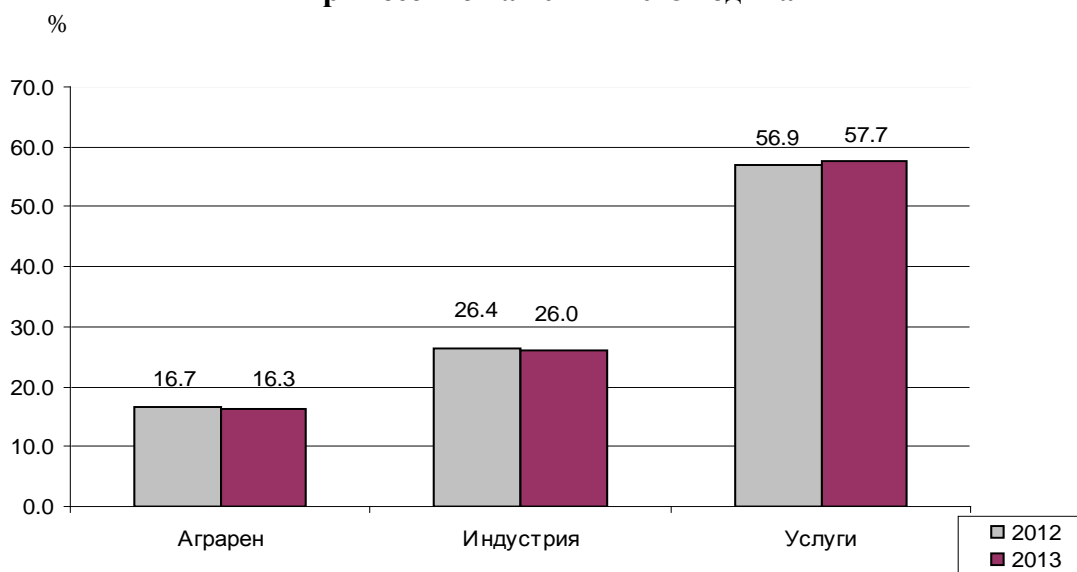
ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ НА ТРУДА, ЗАЕТИ ЛИЦА И ОТРАБОТЕНО ВРЕМЕ ЗА ЧЕТВЪРТТО ТРИМЕСЕЧИЕ НА 2013 ГОДИНА

По предварителни данни през четвъртото тримесечие на 2013 г. брутният вътрешен продукт (БВП) на един зает се увеличава с 2.3% в сравнение със същото тримесечие на предходната година.

Четвърто тримесечие на 2013 година

По предварителни данни през четвъртото тримесечие на 2013 г. заетите лица в икономиката са 3 255.4 хиляди. Общият брой отработени часове е 1 368.5 милиона. Структурата на заетостта по икономически дейности показва увеличение на относителния дял на заетите лица в сектора на услугите през четвъртото тримесечие на 2013 г. спрямо същото тримесечие на 2012 година.

Фиг. 1. Структура на заетите лица по икономически дейности през четвъртото тримесечие на 2012 и 2013 година

На едно заето лице се падат 6 593.2 лв. от текущия обем на брутният вътрешен продукт, като всеки зает създава средно 15.7 лв. БВП за един отработен час.

Брутната добавена стойност (БДС) средно на един зает през четвъртото тримесечие на 2013 г. реално се увеличава с 3.3% и също с 3.3% за един отработен човекочас спрямо съответното тримесечие на предходната година.

По предварителни данни за четвъртото тримесечие на 2013 г. равнището на производителността на труда е най-високо в сектора на услугите - 6 272.0 лв. брутна добавена стойност средно на един зает и 14.5 лв. за един отработен човекочас. В индустриалния сектор всеки зает произвежда средно 6 038.9 лв. БДС, като за един отработен човекочас се създават средно 14.3 лв. от текущия обем на показателя. Най-ниска е производителността на труда в аграрния сектор - 1 318.1 лв. БДС на един зает и 3.5 лв. за един отработен човекочас.

Методологични бележки

1. Производителността на труда е съставен икономически показател, който съпоставя постигнатия резултат (новосъздаден продукт) с вложения трудов фактор при осъществяването на определена икономическа активност на определена икономическа територия за определен период.
2. Основните съставни елементи на производителността на труда са показатели, измерващи резултата от осъществяваната производствена активност (числител) и показателите за вложения труд в производствения процес (знаменател).
3. На национално ниво резултатът от производствената дейност се измерва с брутния вътрешен продукт и брутната добавена стойност, създадени от всички производствени сектори в националната икономика. БВП е основен показател в системата от национални икономически сметки, която представя крайния резултат от производствената дейност на всички резидентни производствени единици (ЕСНС¹ '95, 8.89). Връзката между БВП и БДС се определя от начина на остойностяване на произведения краен продукт. БВП е остойностен по пазарни цени, включително данъците върху продуктите и вноса, нето от субсидиите върху продуктите. БДС измерва резултата от производствената дейност по базисни цени преди начисляването на данъци, включително субсидиите върху продуктите и услугите.
4. За целите на международни сравнения на производителността на труда на национални икономики е възприето използването на БВП.
5. БДС е показател, който е приложим за изчисляване на производителността на труда както на национално ниво, така и на ниво производствени дейности.
6. Използването на този показател в националната практика е съобразено със специфичния методологичен обхват на сектора „Даване под наем и експлоатация на собствени недвижими имоти” - вид дейност 68.2 от КИД² - 2008 - в състава на БДС се включва и оценка на условния наем на жилищата, наети от техните собственици, който за България е доминиращ - близо 90% от населението живее в собствени жилища. Добавената стойност от условния наем на собствени жилища се класифицира изцяло като опериращ излишък в състава на сметка „Формиране на дохода” и не е свързан директно с трудовата заетост. Поради тази причина добавената стойност в резултат на условния жилищен наем се изключва при изчисляването на производителността на труда както за сектора на услугите, така и за икономиката като цяло.
7. Трудовият производствен фактор в състава на показателя за производителността на труда се измерва с броя на заетите лица в резидентните производствени единици на националната икономика и отработеното от тях време - отработени човечески часове.
8. Измерването на броя заети лица и отработените от тях човечески часове е подчинено на дефинициите и концепциите на ЕСС '95 11.11, 11.12, така както тези концепции и дефиниции се прилагат при оценката на показателите за резултата от осъществяваната икономическа дейност.
9. При сравняване на данните с резултатите от изследването на работната сила е необходимо да се имат предвид различията в прилаганите дефиниции и методологичните особености. Основните концептуални различия са следните:

¹ ЕСНС '95 - Европейска система за национални и регионални сметки - 1995.

² КИД - 2008 - Класификация на икономическите дейности.

www.nsi.bg

- Обект на изследването на работната сила е постоянното население на страната, включително и временно работещите в чужбина, докато данните за заетостта в ЕСНС '95 се определят по отношение на резидентните производствени единици, които могат да наемат работна сила както от страната, така и от чужбина.
  - Лицата на срочна военна служба са част от заетите лица съгласно ЕСНС '95, но не се отчитат с изследването на работната сила.
10. Предпочитаният показател за трудовия фактор в състава на производителността на труда е отработеното време, измервано в човекочасове - показател, който представя точно фактически вложения труд в процеса на производство.
11. Съпоставянето на показателите за производителността на труда във времето налага елиминирането на влиянието на цените в стойността на показателите за резултата от упражняваната икономическа активност. За целта БВП и БДС от текущия период се представят по цени от базисния период.
12. Данни за производителността на труда за икономиката и по икономически сектори са публикувани на интернет страницата на НСИ в динамични редове по тримесечия и години.

Приложение

Таблица 1

БВП на един зает - текущи цени

(Левове)

Година	първо тримесечие	второ тримесечие	трето тримесечие	четвърто тримесечие
2000	1806.0	1812.9	2282.6	2590.6
2001	2029.4	2116.1	2533.3	2753.9
2002	2256.3	2322.8	2753.4	2970.7
2003	2409.5	2450.2	2856.1	3064.0
2004	2606.6	2661.1	3107.4	3315.4
2005	2875.1	2971.6	3416.5	3734.9
2006	3060.7	3262.8	3845.1	4142.3
2007	3488.9	3650.4	4275.5	4714.0
2008	3843.2	4275.0	4841.7	5174.5
2009	3935.1	4398.8	4751.5	5146.5
2010	4033.6	4571.9	5155.6	5810.8
2011	4692.2	5196.7	5645.4	5826.1
2012	4749.6	5527.7	5966.7	6479.2
2013 ¹	4985.3	5456.7	5811.2	6593.2

Таблица 2

БВП на един отработен човекочас - текущи цени

(Левове)

Година	първо тримесечие	второ тримесечие	трето тримесечие	четвърто тримесечие
2000	4.4	4.3	5.8	6.2
2001	4.9	5.0	6.3	6.6
2002	5.6	5.5	6.8	7.1
2003	5.9	5.9	7.1	7.4
2004	6.3	6.3	7.7	7.8
2005	7.0	7.0	8.5	8.8
2006	7.5	7.7	9.6	9.8
2007	8.5	8.7	10.6	11.2
2008	9.1	9.9	11.7	12.1
2009	9.7	10.5	11.8	12.3
2010	10.0	10.9	12.8	13.9
2011	11.6	12.4	14.0	13.9
2012	11.7	13.2	14.8	15.4
2013 ¹	12.3	13.1	14.5	15.7

¹ Данните са предварителни.

Таблица 3
БВП на един зает - индекс на физическия обем² на един зает спрямо съответния период на предходната година

(Проценти)

Години	първо тримесечие	второ тримесечие	трето тримесечие	четвърто тримесечие
2000	.	.	.	.
2001	104.8	107.3	105.0	102.4
2002	105.0	105.0	104.5	103.2
2003	105.4	103.7	99.6	101.4
2004	102.4	104.2	104.5	105.0
2005	104.5	104.0	102.7	103.3
2006	100.7	104.0	104.1	103.1
2007	102.6	105.0	102.1	103.1
2008	103.7	105.5	104.2	101.9
2009	94.4	95.9	98.3	96.3
2010	100.1	106.2	103.4	107.1
2011	103.7	105.4	104.3	103.3
2012	103.2	104.3	102.5	102.8
2013 ¹	102.6	99.2	101.1	102.3

Таблица 4

БВП на един отработен човекочас - индекс на физическия обем² на един отработен човекочас спрямо съответния период на предходната година

(Проценти)

Години	първо тримесечие	второ тримесечие	трето тримесечие	четвърто тримесечие
2000	.	.	.	.
2001	103.9	106.5	102.5	103.7
2002	107.1	105.1	103.3	102.5
2003	105.2	105.3	100.5	101.7
2004	101.5	102.5	104.0	102.5
2005	105.0	103.7	102.6	104.4
2006	100.7	104.2	104.6	103.4
2007	102.5	105.3	102.1	103.1
2008	100.5	103.0	101.5	100.6
2009	98.4	98.6	100.9	98.2
2010	100.3	106.4	103.6	106.9
2011	103.8	105.6	104.3	103.3
2012	103.2	104.2	102.5	102.6
2013 ¹	102.5	99.2	101.1	102.1

¹ Данните са предварителни.

² Индексите са изчислени въз основа на стойностите на съответния показател по съпоставими цени на 2005 година. Повече информация за приложения метод вж. в: Измерване на ефекта от промени в обема и промени в цените (Методологични бележки).